

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 31.1.2011
COM(2011) 19 galīgā redakcija

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par politiku priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai

SEC(2011) 98 galīgā redakcija
SEC(2011) 97 galīgā redakcija
SEC(2011) 96 galīgā redakcija

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

Eiropadome 2010. gada jūnijā pieņēma Stratēģiju *Eiropa 2020*, pamatojoties uz trim savstarpēji pastipriņošām gudras, ilgtspējīgas un integrējošas izaugsmes prioritātēm. Viens no tās pieciem pamatmērķiem ir līdz 2020. gadam samazināt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas¹ līmeni ES līdz mazāk nekā 10 %. Pašlaik apmēram 6 miljoni jauniešu ES pārtrauc mācības, ieguvuši tikai zemākā līmeņa vidējo izglītību vai pat zemāka līmeņa izglītību. Mēs nevaram pieļaut, kas šāda situācija turpinās. Nepieļaut priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu ir īpaši svarīgi gan tādēļ, lai apkarotu nabadzības un sociālās atstumtības negatīvās sekas uz bērna attīstību, gan arī tādēļ, lai bērniem uzlabotu nākotnes izredzes un lai nevienlīdzīgas iespējas un nabadzība netiktu pārmantota no paaudzes paaudzē.

ES atkopjoties no ekonomiskās krīzes, izaugsmes virzītājspēks būs arvien augstāks prasmju līmenis, un būs arvien mazāk darba vietu, kas pieejamas zemāk kvalificētiem darbiniekiem. Augsti priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītāji ir šķērslis gudrai un integrējošai izaugsmei. Tie nelabvēlīgi ietekmē jauniešu nodarbinātību un palielina nabadzības un sociālās atstumtības risku. Priekšlaicīga mācību pārtraukšana jauniešiem nozīmē iespēju samazināšanos, kā arī sociālā un ekonomiskā potenciāla zaudēšanu. Krass to jauniešu skaita samazinājums, kuri priekšlaicīgi pārtrauc mācības, ir galvenais ieguldījums ES turpmākajā labklājībā un sociālajā kohēzijā.

Priekšlaicīga mācību pārtraukšana nav jauna problēma, bet tā kļūst arvien aktuālāka. Gandrīz pirms desmit gadiem izglītības ministri Padomē paši noteica mērķi samazināt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmeni, atspoguļojot politikas prioritāti visās dalībvalstīs. Kaut gan ir vērojams progress no 17,6 % 2000. gadā līdz 14,4 % 2009. gadā², ar to nepietiek, un uzlabojumu temps nav pietiekami straujš, lai sasniegtu 2020. gada mērķi. Ir daudz labas prakses piemēru dalībvalstīs, bet vispārējā politikas pieeja nav ne pietiekami efektīva, nedz pietiekami stratēģiska lielākajā daļā valstu. ES var sniegt būtisku atbalstu, palīdzot dalībvalstīm izstrādāt efektīvākas politikas pieejas, un tādējādi paātrināt uzlabojumu procesu.

Lai gan iemesli, kāpēc izglītība un apmācība tiek pārtraukta priekšlaicīgi, ir ļoti individuāli, skolēni, kuri pārtrauc skolas gaitas priekšlaicīgi, pārsvarā nāk no sociālekonomiski nelabvēlīgas un mazizglītotas vides. Vairums skolēnu, kuri priekšlaicīgi pārtrauc mācības un apmācību, ir no neaizsargātām iedzīvotāju grupām, kā arī jaunieši ar īpašām izglītības vajadzībām. Zēni daudz biežāk nekā meitenes pārtrauc mācības priekšlaicīgi. Vidējais priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmenis ES ir divreiz lielāks attiecībā uz migrantu izcelsmes pirmās paaudzes jaunatni nekā vietējiem iedzīvotājiem; dažās valstīs vairāk nekā 40 % no migrantu izcelsmes jauniešiem ir priekšlaicīgi pārtraukuši mācības. Attiecībā uz romiem šis līmenis ir pat vēl augstāks.

Skolēni, kuriem radušās problēmas vispārējās izglītības apgūvē, bieži vien uzsāk profesionālo izglītību un apmācību (PIA). Tāpēc profesionālajām skolām ir jāuzņemas īpaša atbildība un jārisina problēmas, lai samazinātu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmeni. PIA var

---

¹ Termins "priekšlaicīga mācību pārtraukšana" ietver visas mācību un apmācības pārtraukšanas formas, pirms ir pabeigta augstākā līmeņa vidusskolas izglītība vai tai līdzvērtīga profesionālā izglītība vai apmācība.

² Eurostat, 2010. gada darbaspēka apsekojums.

palielināt motivāciju mācīties, piedāvāt skolēniem lielāku elastīgumu, atbilstošākas pedagoģijas metodes un tieši pielāgoties tam, ko jaunieši sagaida no darba tirgus.

Kaut arī vispārējais progress visā ES priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanā ir lēns, dažas dalībvalstis ir guvušas īpašus panākumus. Tomēr gan kopīgais darbs, izmantojot atvērto koordinācijas metodi, gan salīdzināmie dati un analītiskā izpēte liecina, ka politikas sekmes ir īpaši atkarīgas no ticamu datu pieejamības par priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas iemesliem un biežumu, šajā jomā veikto pasākumu saskanības un vienotības, sadarbības starpnozaru rakstura un izvēlētajās pieejas vispusīguma. Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēma ir jārisina sociālās, jaunatnes, ģimenes, veselības, vietējās sabiedrības, nodarbinātības, kā arī izglītības politikas kontekstā. Svarīga nozīme priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanā var būt arī paplašinātām izglītības koncepcijām, piemēram, kultūras izglītībai, sadarbībai ar uzņēmumiem vai citiem ar skolu nesaistītiem dalībniekiem, kā arī sportam, veicinot radošumu, jaunus domāšanas veidus, kultūru dialogu un sociālo kohēziju.

Ņemot vērā spēcīgo subsidiaritāti izglītības jomā un izglītības sistēmu dažādību, nav ne iespējams, nedz arī vēlams piemērot visām dalībvalstīm vienotu risinājumu. Pašreizējās pieejas turpināšana ir ļāvusi sasniegt tikai ierobežotus panākumus, kas būtiski atpaliek no mērķiem, kurus kopīgi pauduši izglītības ministri un apstiprinājuši Eiropadome. Tāpēc Komisija uzskata, ka Padomes ieteikums ir visefektīvākais veids, kā radīt satvaru šādas visaptverošas pieejas izstrādei dalībvalstīs, lai atbalstītu *Eiropa 2020* pamatmērķa sasniegšanu.

Ieteikums piešķirs papildu vērtību dalībvalstu centieniem, atbalstot tās tādas politikas izstrādē, kas nosaka priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas cēloņus un risina šo problēmu mūžizglītības perspektīvā, nodrošina pāreju no atsevišķu pasākumu īstenošanas, lai novērstu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, uz visaptverošu stratēģiju ieviešanu, aplūko šo jautājumu kā parādību, kas ietekmē vairākas saistītas politikas jomas, iesaista visas ieinteresētās personas un nodrošina politikas pasākumu lielāku sistemātiskumu un saskanību.

Ieteikumā ir izklāstītas pamatnostādnes saskanīgai, visaptverošai un uz datiem balstītai politikai, kas vērsta pret mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, un tā mērķi ir šādi:

- nodrošināt atsaucē sistēmu, lai palīdzētu dalībvalstīm izstrādāt efektīvāku politiku mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas novēršanai;
- atbalstīt dalībvalstis šādas politikas īstenošanā un tādējādi
- būtiski samazināt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmeni visās dalībvalstīs.

2. APSPRIEŠANĀS REZULTĀTI AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMI

Priekšlikuma pamatā ir dalībvalstu darbs, izmantojot atvērto koordinācijas metodi, kas vērsts uz “piekļuvi un sociālo integrāciju mūžizglītībā” un veikts laika posmā no 2006. līdz 2010. gadam. Politikas satvara būtība ir bijusi galvenais temats plašās apspriedēs ar ieinteresētajām personām no dažādām pusēm — izglītības ministrijām, Eiropas skolu un profesionālās izglītības iesaistītajām organizācijām, bērnu tiesību un labklājības organizācijām, migrantu un romu tiesību aizstāvju organizācijām. Jautājums par priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu ir ticis pārrunāts arī divās sabiedriskās apspriešanās, proti, “Skolas 21. gadsimtam” (2007. gadā) un “Migrācija un izglītība” (2008. gadā). Iesaistītās personas

stingri atbalstīja domu par rīcību ES līmenī, lai veicinātu valstu centienus, un uzsvēra problēmas steidzamību ekonomiskās krīzes apstākļos. Nesen ministru seminārā, kas tika organizēts Beļģijas prezidentūras laikā 2010. gada jūlijā, tika uzsvērtā vajadzība intensificēt pieredzes un labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm un atzinīgi novērtēti ieteikumi, ka Savienībai ir jānodrošina elastīgs politikas satvars, pamatojoties uz pieredzi tādos jautājumos kā skolu izglītības pamatprasmju vienota Eiropas līmeņa definīcija.

Ietekmes novērtējuma padome 2010. gada 24. septembrī sniedza pirmo atzinumu par ietekmes novērtējumu un 2010. gada 22. oktobrī — pozitīvu atzinumu par pārskatīto ietekmes novērtējuma ziņojumu. Ietekmes novērtējuma ziņojuma galīgajā redakcijā ir ņemtas vērā minētās padomes piezīmes.

3. PRIEKŠLIKUMA JURIDISKIE ASPEKTI

Ierosinātās rīcības kopsavilkums

Ieteikumā ir izklāstīti pret mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu vērstas saskanīgas, visaptverošas un uz datiem balstītas politikas pamatelementi. Šie elementi ietver preventīvus, intervences un kompensācijas pasākumus. Tie ir vērsti uz visiem izglītības un apmācības līmeņiem, izglītības un apmācības sistēmu strukturālajiem aspektiem, iespējamo intervenci skolu līmenī un atbalsta shēmām atsevišķiem skolēniem, kuri varētu pamest mācības.

Ieteikumā ir iztirzāts fakts, ka priekšlaicīga mācību pārtraukšana ir sarežģīta parādība un ka tās iezīmes atšķiras starp valstīm, starp reģioniem un dažkārt pat reģionu robežās. Tas nozīmē, ka šī problēma ir ne vien rūpīgi jāpārtrauga, bet arī jāīsteno īpaši pielāgota rīcība atbilstoši subsidiaritātes principam. Ieteikuma mērķis ir arī būt par atsaucē punktu turpmākai labas prakses apmaiņai un politikas izstrādei, izmantojot atvērto koordinācijas metodi.

Ieteikumā dalībvalstis ir aicinātas:

- noteikt galvenos faktoros, kas kļūst par iemeslu priekšlaicīgai mācību pārtraukšanai, un pārraudzīt norises valsts, reģionālā un vietējā līmenī;
- izstrādāt un pārraudzīt visaptverošu un starpnozaru politiku, kas vērsta pret mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, pamatojoties uz dalībvalstu īpašajiem apstākļiem.

Ieteikumā Eiropas Komisija ir aicināta atbalstīt politiku valstu līmenī:

- pārtraugot norises dalībvalstīs un atbalstot mācīšanos no citām dalībvalstīm un labas prakses apmaiņu starp tām;
- atbalstot politiku priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai visās attiecīgajās darbībās, ko pārvalda Komisija un kas ir vērstas uz bērniem un jauniešiem un veicina starpnozaru sadarbību;
- uzsākot pētījumus, salīdzinošo izpēti un sadarbības projektus.

Tiesiskais pamats

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 165. pantu, veicinot dalībvalstu sadarbību un vajadzības gadījumā atbalstot un papildinot to rīcību, Savienība sekmē pilnvērtīgās

izglītības attīstību. LESD 166. pantā ir atsauce uz arodmācību politiku, kas atbalsta un papildina dalībvalstu rīcību. Ierosinātā ieteikuma mērķis ir stiprināt dalībvalstu centienus cīņā pret mācību un apmācības priekšlaicīgu pārtraukšanu. Tas atbalsta dalībvalstis, nodrošinot satvaru mērķtiecīgas un visaptverošas politikas izstrādei, lai novērstu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu.

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 9. pantu, kurā noteikts, ka Savienība savā politikā un darbībā “ņem vērā prasības, kas saistītas ar atbilstīga sociālās aizsardzības līmeņa nodrošināšanu, ar sociālās atstumtības apkarošanu, kā arī ar izglītības, mācību un cilvēku veselības aizsardzības līmeņa paaugstināšanu”, ierosinātajā ieteikumā uzsvērta nepieciešamība apkarot mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu politikā un programmās, ko atbalsta Komisija un dalībvalstis.

Subsidiaritātes, papildināmības un proporcionalitātes principi

Ierosinātais ieteikums ir paredzēts, lai veicinātu izglītības un apmācības kvalitāti, atvieglojot darbu, ko dalībvalstis pašas ir uzņēmušās stratēģijā *Eiropa 2020*. Tajā atbalstīta politikas izstrāde dalībvalstīs un mācīšanās no labas prakses, lai palīdzētu dalībvalstīm izveidot visaptverošas stratēģijas priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas un mazkvalificētu pieaugušo skaita ilgspējīgai mazināšanai. Ar ieteikumu tiek izveidots satvars, kurā dalībvalstis var efektīvāk izstrādāt politiku, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu. Veicamo politikas pasākumu izvēle paliek dalībvalstu ziņā, ņemot vērā dalībvalstīs pastāvošos īpašos apstākļus. Tāpēc šis priekšlikums atbilst subsidiaritātes principam.

Priekšlikums ir paredzēts, lai uzlabotu politisko apņemšanos veikt reformas, ko nevar sasniegt, izmantojot tikai ES izglītības un apmācības programmas vai struktūrfondus. Turklāt tajā uzsvērta nepieciešamība veikt politikas koordināciju un īstenot darbības vairākās politikas jomās, tādējādi nodrošinot plašāku tvērumu nekā stingrā koncentrēšanās uz izglītības politiku atvērtajā koordinācijas metodē “Izglītība un apmācība 2020” (*ET 2020*). Tomēr īstenošanas kārtība paliek dalībvalstu ziņā — attiecīgajā līmenī un saskaņā ar valsts, reģionālajiem un/vai vietējiem apstākļiem —, tāpēc tā ir saskaņā ar proporcionalitātes principu.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Priekšlikums neietekmē ES budžetu.

5. IZVĒLES ELEMENTI

Nepiemēro

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par politiku priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai

(Dokuments attiecas EEZ)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 165. un 166. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas³ mazināšanai ir svarīga nozīme vairāku stratēģijas *Eiropa 2020*⁴ pamatmērķu sasniegšanā. Stratēģija ir vērsta gan uz “gudras izaugsmes” mērķi, uzlabojot izglītības un apmācības līmeni, gan uz “integrējošas izaugsmes” mērķi, pievēršot īpašu uzmanību vienam no galvenajiem bezdarba un nabadzības riska faktoriem. Tāpēc stratēģija *Eiropa 2020* ietver pamatmērķi līdz 2020. gadam samazināt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmeni līdz mazāk nekā 10 %, salīdzinot ar 14,4 % 2009. gadā. Dalībvalstis ir apņēmušās noteikt valsts mēroga mērķus, ņemot vērā to salīdzinošās sākuma pozīcijas un valsts apstākļus.
- (2) Stratēģijas *Eiropa 2020* īstenošanas integrētajās pamatnostādņēs dalībvalstis ir aicinātas veikt visus vajadzīgos pasākumus priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas nepieļaušanai⁵.
- (3) Pamatiniatīvā “Eiropas platforma cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību”⁶ noteikta pamatprogramma, lai nodrošinātu sociālo un teritoriālo kohēziju, īpašu uzmanību pievēršot nelabvēlīgu faktoru cikla pārtraukšanai un preventīvo pasākumu pastiprināšanai. Tajā aplūkots stratēģijas *Eiropa 2020* pamatmērķis panākt, lai turpmākajos desmit gados vismaz 20 miljoniem cilvēku izkļūtu no nabadzības.
- (4) Stratēģijas *Eiropa 2020* pamatiniciatīvas “Jaunatne kustībā” mērķis ir “uzlabot Eiropas augstākās izglītības iestāžu darbību un starptautisko pievilcību un paaugstināt visu izglītības un mācību līmeņu vispārējo kvalitāti ES, apvienojot izcilību un vienlīdzību, šai nolūkā veicinot studentu un pasniedzēju mobilitāti, un uzlabot situāciju jauniešu nodarbinātības jomā”⁷.

---

³ Termins “priekšlaicīga mācību pārtraukšana” ietver visas mācību un apmācības pārtraukšanas formas, pirms ir pabeigta augstākā līmeņa vidusskolas izglītība vai tai līdzvērtīga profesionālā izglītība vai apmācība.

⁴ COM(2010) 2020.

⁵ OV L 308, 24.11.2010., 50. lpp.

⁶ COM(2010) 0758.

⁷ “Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”, COM(2010) 2020.

- (5) Padomes 2003. gada maija secinājumos, ar ko pieņēma darba programmu “Izglītība un apmācība 2010”⁸, ir noteikts, ka priekšlaicīgi mācības pārtraukušo skolēnu īpatsvaram ir jābūt mazākam par 10 % līdz 2010. gadam, definējot priekšlaicīgi mācības pārtraukušos skolēnus kā personas vecumā no 18 līdz 24 gadiem, kurām ir tikai zemākā līmeņa vidējā izglītība vai zemāka izglītība un kuras vairs neturpina mācības vai apmācību. Šis kritērijs netika sasniegts. Katrs septītais jauniešs pašlaik pārtrauc mācības un apmācību pirms augstākā līmeņa vidējās izglītības pabeigšanas.
- (6) Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas iemesli ir ļoti atšķirīgi gan dažādās valstīs, gan reģionu robežās. Politika priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai ir jāpielāgo attiecīgā reģiona vai valsts specifiskajai situācijai; nav viena konkrēta risinājuma, kas būtu piemērots visām dalībvalstīm.
- (7) Neraugoties uz atšķirībām starp valstīm un reģioniem, visās dalībvalstīs ir pārliecinoši pierādījumi tam, ka vairāk skartas ir nelabvēlīgā situācijā esošās un neaizsargātās iedzīvotāju grupas. Vairums skolēnu, kas priekšlaicīgi pārtrauc mācības un apmācību, ir arī jaunieši ar īpašām izglītības vajadzībām. Priekšlaicīga mācību pārtraukšana gan rada sociālās problēmas, gan palielina sociālās atstumtības risku.
- (8) Padomes 2009. gada 26. novembra secinājumos par migrantu izcelsmes bērnu izglītību⁹ ir norādīts, ka, lai arī daudzi migrantu izcelsmes bērni veiksmīgi iegūst izglītību, šādi skolēni biežāk pamet skolu priekšlaicīgi. Migrantu izcelsmes skolēni visā ES priekšlaicīgi pārtrauc mācības divreiz biežāk nekā vietējie skolēni. Pieejamie dati liecina, ka priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmenis joprojām ir augstāks romu sabiedrībā.
- (9) Padomes 2008. gada 22. maija secinājumos par mācībām pieaugušajiem¹⁰ ir atzīta pieaugušajiem paredzēto mācību nozīme priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas problēmas risināšanā, piedāvājot papildu iespēju tiem, kuri, pieaugušo kārtā ieejot, nav ieguvuši kvalifikāciju, īpaši pievērsoties pamatprasmēm, informācijas tehnoloģijām un valodu apguvei.
- (10) Padomes 2007. gada 15. novembra Rezolūcijā par jaunām iemaņām jaunām darba vietām¹¹ ir uzsvērtā nepieciešamība celt vispārējo iemaņu līmeni un piešķirt prioritāti to cilvēku izglītībai un apmācībai, kam visvairāk draud saimnieciska un sociāla atstumtība, un jo īpaši priekšlaikus skolu pametušo skolēnu izglītībai un apmācībai. Tajā ir arī uzsvērtā nepieciešamība nodrošināt darba meklētājiem profesionālu orientāciju un katram savu mācību plānu un izstrādāt instrumentus, kā apstiprināt rezultātus mācībām, kuras attiecīgajās valstīs ir īstenotas formālās izglītības, ikdienējās mācīšanās un neformālās izglītības ietvaros.
- (11) Padome 2010. gada maijā savos secinājumos par izglītības un apmācības sociālo dimensiju¹² vienojās, ka, lai sekmīgi novērstu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, vietējā, reģionālā un valsts līmenī ir jāuzlabo zināšanas par grupām, kurās pastāv

---

⁸ Padomes 2003. gada 5.–6. maija secinājumi par Eiropas vidējo panākumu atsauces līmeņiem izglītības un apmācības jomā (kritēriji) (dok. 8981/03).

⁹ OV C 301, 11.12.2009., 5. lpp.

¹⁰ OV C 140, 6.6.2008., 10. lpp.

¹¹ OV C 290, 4.12.2007., 1. lpp.

¹² OV C 135, 26.5.2010., 2.lpp.

skolas priekšlaicīgas pamešanas risks, un jāattīsta sistēmas, lai jau agrīnā posmā apzinātu personas, kurām draud šāda iespējamība, un secināja, ka būtu jāīsteno visaptverošas un dažādas nozares ietverošas stratēģijas, kas piedāvā virkni skolām paredzētus un sistēmiskus politikas pasākumus, kuros noteikti dažādi faktori, kas izraisa mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu.

- (12) Lai izglītības reformu rezultāti kļūtu pamanāmi, nepieciešams laiks. Lai panāktu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmeņa mazināšanos nākamajā desmitgadē un sasniegtu stratēģijā *Eiropa 2020* izvirzīto mērķi, visdrīzākajā laikā jāievieš visaptverošas un dažādas nozares ietverošas stratēģijas, lai samazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu.
- (13) Kopējs Eiropas politikas satvars visaptverošai pieejai, lai mazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, dalībvalstīm var palīdzēt pārskatīt esošo politiku, izstrādāt valsts reformu programmas saskaņā ar stratēģiju *Eiropa 2020* un modernizēt un izstrādāt jaunas stratēģijas ar būtisku ietekmi un apmierinošu izmaksu un ieguvumu samēru. Politikas satvars var arī nodrošināt pamatu sadarbībai, izmantojot atklāto koordinācijas metodi, un pievērsties ES finansēšanas instrumentu izmantošanai,

AR ŠO IESAKA DALĪBVALSTĪM:

Izmantot šā ieteikuma pielikumā izklāstīto politikas satvaru, lai:

1. apzinātu galvenos faktoros, kas izraisa mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, un pārraudzītu šīs parādības iezīmes valsts, reģionālā un vietējā līmenī — tas ir priekšnosacījums mērķtiecīgai un efektīvai uz datiem balstītai politikai;
2. līdz 2012. gada beigām pieņemt un nodrošinātu, ka tiek īstenotas visaptverošas stratēģijas priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai atbilstoši *Eiropa 2020* mērķiem; šajās stratēģijās jāiekļauj preventīvi, intervences un kompensācijas pasākumi;
3. nodrošinātu, ka šīs stratēģijas ietver atbilstošus pasākumus attiecībā uz iedzīvotāju grupām, kurās ir lielāks priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risks attiecīgajā dalībvalstī, piemēram, bērniem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides, migrantu izcelsmes bērniem vai romu izcelsmes bērniem vai bērniem ar īpašām izglītības vajadzībām;
4. nodrošinātu, ka šīs stratēģijas ir vērstas gan uz vispārējo izglītību, gan profesionālo izglītību un apmācību un katram izglītības veidam raksturīgajām problēmām;
5. tā kā priekšlaicīga mācību pārtraukšana ir sarežģīta parādība, ko nevar atrisināt tikai izglītības un apmācības kontekstā, — lai integrētu pasākumus, kas atbalsta priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanu, visos attiecīgajos politikas virzienos, kas vērsti uz bērniem un jauniešiem, un koordinētu darbības starp dažādām politikas nozarēm un ieinteresētajām personām, lai palīdzētu cilvēkiem, kuri varētu priekšlaicīgi pamest mācības, tostarp tiem, kuri mācības jau ir pametuši.

AICINA KOMISIJU:

1. Atbalstīt dalībvalstu centienus, pārraugot notikumu gaitu dalībvalstīs, lai noteiktu attīstības tendences.

2. Atbalstīt valstu stratēģiju izstrādi un pieredzes un labas prakses apmaiņu un veicināt dalībvalstu efektīvu mācīšanos no citām dalībvalstīm saistībā ar pasākumiem, kas paredzēti, lai mazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu un uzlabotu tādu bērnu izglītības rezultātus, kas nāk no sabiedrības grupām, kurās ir priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risks.
3. Integrēt pasākumus, kuru mērķis ir atbalstīt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanu, visās attiecīgajās ES darbībās, kas vērstas uz bērniem un jauniešiem.
4. Atbalstīt efektīvas politikas izstrādi, kas vērsta pret mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, uzsākot salīdzinošos pētījumus un izpēti.
5. Nodrošināt, ka sadarbībā ar dalībvalstīm ES Mūžizglītības programma, Eiropas struktūrfondi un Pētniecības un jauninājumu pamatprogramma atbalsta un veicina valstu stratēģiju īstenošanu.
6. Periodiski ziņot par progresu stratēģijas *Eiropa 2020* mērķa sasniegšanā attiecībā uz mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, veicot gada izaugsmes pētījumu, un par valstu stratēģiju īstenošanu, ziņojot par stratēģisko sistēmu Eiropas sadarbībai izglītībā un apmācībā (*ET 2020*), pirmo reizi — 2015. gada kopējā progresa ziņojumā.

Briselē,

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*

PIELIKUMS

Satvars visaptverošai priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanas politikai

Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanas stratēģijām būtu jābūt balstītām uz šo parādību izraisīto apstākļu analīzi valsts, reģionālā un vietējā līmenī, jo vidējie rādītāji bieži vien slēpj lielas atšķirības starp dažādiem reģioniem vai valstīm. Skolēni, kas pārtrauc mācības priekšlaicīgi, ir nevienmērīga grupa, un individuālā motivācija priekšlaicīgai mācību pārtraukšanai ievērojami atšķiras. Svarīgi faktori ir ģimenes apstākļi un plašāki sociālekonomiskie apstākļi, piemēram, izstumšana no darba tirgus. To ietekmi nosaka izglītības un apmācības sistēmas struktūra, pieejamās mācību iespējas un mācību vide. Svarīga nozīme priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanā ir arī to politikas jomu koordinēšanai, kas vērstas uz bērnu un jauniešu labklājību, sociālo drošību, jauniešu nodarbinātību un nākotnes karjeras perspektīvām.

1. GALVENO FAKTORU NOTEIKŠANA UN PĀRRAUDZĪBA

Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas procesiem ir sarežģīti un dažādi iemesli, bet bieži tie ir saistīti ar sociālekonomiskām nepilnībām, zemu izglītību, atsvešināšanos no izglītības un apmācības vai zemiem izglītības un apmācības rezultātiem, faktoriem, kas ietekmē izstumšanu no darba tirgus, un/vai ar tādu sociālu, emocionālu un izglītības problēmu apvienojumu, kas rada atsevišķu personu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risku.

Jāņem vērā, kāda veida izglītību skolēni iegūst. Dažās dalībvalstīs skolēni, kuriem radušās problēmas vispārējās izglītības apgūvē, bieži vien uzsāk profesionālo izglītību un apmācību (PIA). Tāpēc profesionālajām skolām ir jāuzņemas īpaša atbildība un jārisina problēmas attiecībā uz priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas līmeņa samazināšanu. Uz datiem balstīta politika paredz, ka īpaša uzmanība ir jāpievērš sekmēm atsevišķās izglītības vai apmācības nozarēs.

Lai izstrādātu uz datiem balstītu un rentablu politiku priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas apkarošanai, ir jāapkopo un jāuztur dati par šo parādību. Tam vajadzētu nodrošināt iespēju veikt analīzi vietējā, reģionālā un valsts līmenī. Minētie dati var ietvert informāciju par priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājiem, pāreju starp izglītības līmeņiem, kā arī skolu kavējumiem un izvairīšanos no skolas apmeklēšanas.

- Informācijas apkopošanai jādod iespēja analizēt galvenos iemeslus, kas izraisa priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu attiecībā uz dažādām skolēnu grupām, skolām, dažādiem izglītības un apmācības iestāžu veidiem, pašvaldībām vai reģioniem.
- Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas datu un sociālekonomisko datu apvienojums var palīdzēt vērst pasākumus un politiku mērķtiecīgākā virzienā. Arī informācijas apkopošana un analīze par skolēniem, kas pārtrauc mācības priekšlaicīgi, to nodarbinātību un karjeras perspektīvām var palīdzēt mērķtiecīgāk virzīt pasākumus un politiku.
- To pašreizējo politikas pasākumu efektivitātes un produktivitātes novērtēšana, kuru mērķis ir mazināt mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, ir svarīgs pamats, lai uzlabotu stratēģijas un programmas, kas paredzētas, lai palielinātu skolēnu izredzes uz panākumiem izglītībā.

2. POLITIKAS SATVARS

Visaptverošas stratēģijas ietver politikas jomu kombināciju, koordināciju starp dažādām politikas nozarēm un tādu pasākumu, ar ko tiek mazināta priekšlaicīga mācību pārtraukšana, integrēšanu visās attiecīgajās politikas jomās, kuras vērstas uz bērniem un jauniešiem. Galvenokārt tas attiecas uz sociālo politiku un atbalsta pakalpojumiem, nodarbinātības, jaunatnes, ģimenes un integrācijas politiku. Vienlīdz svarīga ir horizontālā koordinācija starp dažādiem dalībniekiem un vertikālā koordinācija starp dažādiem pārvaldes līmeņiem. Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršanas stratēģijās ir jāiekļauj preventīvi, intervences un kompensācijas elementi. Dalībvalstīm ir jāizraugās konkrēti savu stratēģiju komponenti atbilstoši saviem apstākļiem un kontekstam.

2.1. Preventīvās politikas mērķis ir mazināt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risku, pirms ir sākušās problēmas. Ar šādiem pasākumiem tiek optimizēta izglītības un apmācības nodrošināšana, lai veicinātu labākus mācību rezultātus un likvidētu šķēršļus sekmīgai izglītības apguvei.

Minētās politikas mērķis ir nodrošināt bērniem stabilu un agrīnu pamatu, lai attīstītu viņos mācīšanās potenciālu un viņi labi integrētos skolās.

- (1) Augstas kvalitātes izglītības un aprūpes nodrošināšana agrīnā bērnībā ir noderīga visiem bērniem un ir īpaši svarīga tiem, kuri nāk no nelabvēlīgas vides, tostarp imigrantu un romu izcelsmes bērniem. Tā veicina fizisko labklājību, sociālo un emocionālo attīstību, valodas prasmes un izziņas pamatprasmes. Sniegtajai izglītībai jābūt īpaši kvalitatīvai, par pieņemamu cenu, nodrošinātai ar piemērotu pedagoģisko personālu un pieejamai ģimenēm no nelabvēlīgas vides.

Šī politika ir vērsta uz izglītības un apmācības sistēmām, skolām pieejamiem resursiem, individuālu mācību iespēju pieejamību, mijiedarbību un elastīgumu. Tā vērsta arī uz ar dzimumu saistītas nevienlīdzības novēršanu, atbalstu bērniem no nelabvēlīgas vides vai ar atšķirīgu dzimto valodu.

- (1) Izglītības piedāvājuma palielināšana, pagarinot obligātās izglītības ilgumu vai nodrošinot izglītības un apmācības garantijas pēc obligātās izglītības vecuma, var ietekmēt jauniešu un viņu ģimeņu uzvedību un palielināt augstākā līmeņa vidējās izglītības iegūšanas līmeni.
- (2) Aktīvas desegregācijas politikas īstenošana un papildu atbalsta sniegšana skolām mazāk attīstītajās teritorijās vai skolām, kurās ir liels skaits skolēnu no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides, var palīdzēt tām uzlabot to sociālo sastāvu un izglītības piedāvājumu, tādējādi paaugstinot to skolēnu mācību sekmes, kuri nāk no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides, un mazinot risku, ka viņi varētu mācības pārtraukt priekšlaicīgi.
- (3) Atbalsta sniegšana bērniem ar atšķirīgu dzimto valodu, lai uzlabotu viņu mācību valodas pārzināšanu un atbalstītu skolotājus tādu bērnu mācīšanā, kuriem ir atšķirīgs lingvistiskās kompetences līmenis, uzlabo migrantu izcelsmes bērnu sekmes mācībās un mazina to priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risku.
- (4) Izglītības iespēju elastīguma un mijiedarbības palielināšana (piemēram, modularizējot kursus vai kombinējot mācības un darbu) sniedz īpašu atbalstu tiem skolēniem, kuriem ir zemāki akadēmiskie sasniegumi, un var motivēt viņus turpināt izglītību un

apmācību, kas vairāk pielāgota viņu vajadzībām un spējām. Tā arī ļauj izvērtēt ar dzimumu saistītus iemeslus priekšlaicīgai mācību pārtraukšanai, piemēram, agrīnu iesaistīšanos darba tirgū vai pusaudžu grūtniecību.

- (5) Profesionālās izglītības iespēju nostiprināšana un to pievilcīguma un elastīguma palielināšana nodrošina riskam pakļautajiem skolēniem uzticamas alternatīvas priekšlaicīgai mācību pārtraukšanai. PIA nodrošināšana, kas ir pietiekami integrēta vispārējās izglītības un apmācības sistēmās, ļauj izvēlēties alternatīvus vidējās un augstākās izglītības apguves veidus.

2.2. Intervences politikas mērķis ir novērst mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, uzlabojot izglītības un apmācības kvalitāti izglītības iestāžu līmenī, reaģējot uz agrīniem brīdinājumiem un sniedzot mērķtiecīgu atbalstu skolēniem vai skolēnu grupām, kuri pakļauti mācību pamešanas riskam. Tā ir vērsta uz visiem izglītības līmeņiem, sākot no izglītības un aprūpes agrīnā bērnībā līdz pat vidējai izglītībai.

Skolu vai apmācības iestāžu līmenī priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršanas stratēģijas ir integrētas vispārējā izglītības attīstības politikā. To mērķis ir radīt labvēlīgu mācību vidi, nostiprināt pedagoģisko kvalitāti un jauninājumus, uzlabot pedagoģiskā personāla kompetenci sociālās un kultūras daudzveidības jautājumos un izstrādāt pret vardarbību un aizskaršanu vērstas pieejas.

- (1) Skolu pilnveidošana, lai tās kļūtu par mācību kopienām, pamatojoties uz visu ieinteresēto personu kopīgu vīziju par skolu attīstību, izmantojot visu iesaistīto dalībnieku pieredzi un zināšanas, un atvērtas, iedvesmojošas un ērtas vietas nodrošināšana mācībām iedrošina jauniešus turpināt izglītību un apmācību un kļūt par sekmīgiem audzēkņiem.
- (2) Agrīnās brīdināšanas sistēmu izstrāde riskam pakļautajiem skolēniem var palīdzēt efektīvu pasākumu veikšanā, pirms problēmas kļūst acīmredzamas un pirms skolēni sāk atsvešināties no skolas, kavēt mācības vai pamest tās.
- (3) Vecāku iesaistīšanas palielināšana, viņu un skolas savstarpējās sadarbības nostiprināšana un partnerattiecību nodibināšana starp skolām un vecākiem stimulē ģimenes atbalstu sekmīgai izglītībai un apmācībai. To var veicināt vidutāji no vietējās sabiedrības, kuri ir spējīgi atbalstīt saziņu un mazināt neuzticēšanos.
- (4) Sadarbības nodibināšana ar iesaistītajām organizācijām ārpus skolas, piemēram, vietējās pašvaldības dienestiem, migrantu vai mazākumtautību kopienu organizācijām, sporta un kultūras apvienībām, darba devējiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, ļauj rast vienotus risinājumus, lai palīdzētu riskam pakļautajiem skolēniem, un atvieglo piekļuvi ārējam atbalstam, piemēram, psihologiem, sociālajiem un jaunatnes darbiniekiem, kultūras un sociālajiem dienestiem.
- (5) Atbalsta un iespēju nodrošināšana skolotājiem darbā ar riskam pakļautajiem skolēniem ir priekšnosacījums veiksmīgiem pasākumiem skolu līmenī. Mērķtiecīga skolotāju apmācība palīdz viņiem pārvaldīt daudzveidību klasē, atbalstīt skolēnus, kuri nāk no sociāli nelabvēlīgas vides, un atrisināt sarežģītas mācību situācijas.
- (6) Pasākumi, kas neietilpst mācību programmās un notiek pēc mācībām un ārpus skolas, kā arī mākslas, kultūras un sporta pasākumi var paaugstināt riskam pakļauto skolēnu pašvērtējumu un palielināt viņu izturību pret grūtībām mācībās.

Intervences politika **individuālā līmenī** ir paredzēta, lai nodrošinātu atsevišķiem skolēniem, kuri varētu pamest mācības, to vajadzībām pielāgojamu atbalsta mehānismu kopumu. Tā ir vērsta gan uz personīgo attīstību, lai pilnveidotu riskam pakļauto skolēnu spēju pielāgoties, gan uz tādu konkrētu grūtību atrisināšanu, kas var būt sociālas, kognitīvas vai emocionālas.

- (1) Padomdošana sniedz atbalstu atsevišķiem skolēniem īpašu akadēmisku, sociālu vai personīgu problēmu pārvarēšanā. Skolēni saņem mērķtiecīgu palīdzību, vai nu izmantojot “aci pret aci” pieeju (padomdošana), vai mazās grupās (privātsundas), ko bieži vien nodrošina pedagoģiskais personāls vai sabiedrības locekļi.
- (2) Personalizētu mācību pieeju nostiprināšana un mācību atbalsta sniegšana riskam pakļautajiem skolēniem palīdz viņiem pielāgoties formālās izglītības prasībām un pārvarēt izglītības un apmācības sistēmas radītos šķēršļus.
- (3) Profesionālās orientācijas un konsultāciju nostiprināšana sniedz skolēniem atbalstu karjeras izvēlē, pārejā no viena izglītības līmeņa uz citu vai no izglītības uz darba tirgu. Tā mazina nepārdomātu lēmumu pieņemšanu, kas balstīta uz maldīgām cerībām vai nepietiekamu informāciju. Tā palīdz jauniešiem izdarīt izvēli, kas atbilst viņu mērķiem, personīgajām interesēm un talantiem.
- (4) Finanšu atbalsta pasākumi, piemēram, mācību pabalsti, var risināt finansiāli motivētas mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas problēmu. Šāds atbalsts varētu tikt piešķirts ar nosacījumu, ka ir regulāri jāapmeklē skola, vai varētu tikt saistīts ar ģimeņu sociālajiem pabalstiem.

2.3. Kompensācijas mērķis ir palīdzēt tiem, kuri ir priekšlaicīgi pārtraukuši mācības, piedāvājot veidus, kā atsākt izglītību un apgūt neiegūto kvalifikāciju.

- (1) Veiksmīgas “otrās iespējas” programmas nodrošina mācību vidi, kas pielāgota priekšlaicīgi mācības pārtraukušo skolēnu īpašajām vajadzībām, atzīst viņu līdzšinējo iegūto izglītību un atbalsta viņu labklājību. Tās atšķiras no skolām gan organizatoriskās, gan pedagoģiskās pieejas ziņā, un bieži vien to raksturīga iezīme ir mazas mācību grupas, personalizēta un novatoriska mācīšana un elastīgas mācību iespējas. Tām ir jābūt viegli pieejamām un bez maksas.
- (2) Svarīgi ir nodrošināt dažādus veidus, kā atgriezties tradicionālajā izglītībā un apmācībā. Pārejas klases var palīdzēt pārvarēt iepriekšējo neveiksmīgo mācību pieredzi un padarīt vieglāku atgriešanos tradicionālajā izglītības sistēmā.
- (3) Iepriekš apgūtās izglītības, tostarp neformālās izglītības un ikdienējās mācīšanās ietvaros apgūto prasmju, atzīšana un apstiprināšana uzlabo skolēnu pašpārliecinātību un pašvērtējumu un veicina atgriešanos skolā. Tā var motivēt skolēnus turpināt izglītību un apmācību, palīdz viņiem apzināt talantus un izdarīt informētāku karjeras izvēli.
- (4) Mērķtiecīgs individuāls atbalsts ietver sociālo, finansiālo, izglītības un psiholoģisko atbalstu grūtībās nonākušiem jauniešiem. Tas ir īpaši svarīgs jauniešiem, kuriem radušās nopietnas sociālas vai emocionālas grūtības, kas liedz viņiem turpināt izglītību vai apmācību.